

incert cpt. d'un mot de la família de l'ar. *huqq*, veg. *marraquinca* i *MARRANXA*.

DERIV.: *Esmalucar* 'esllomar' (« no vogue tan fort, que vas a riscos d'*esmalucar-te*», Ruyra, *Pinya de Rosa*; *BDLC* xi; «estic *esmalucat* de tant cavar» anotava P. Coromines d'un pagès de Llers, 1898; «may hauria cregut que hi hagués tantes de noyes --- tan *esmolucades* d'espalles, tan esgarrades ---» *AMAlcover*, *BDLC* xi, 252); no és segur que es vagi formar sobre la forma mutilada *maluc*, car també es pogué derivar d'*amaluc* (cf. *esgrassotar* derivat de *agrossot*, *DFa*; *desgañar*, de *agañar*, *AlcM*), i fins podria ser doncs que d'*esmalucar-se* es vagi extraure secundàriament l'afèresi *maluc*, com a Eivissa se n'extragué *maluc* (PzCabr). *Malucada* 'ciàtica' mall. (*Damen.*)

¹ Què sigui per extensió de què, en realitat no es pot dir: ja hem vist que a Tordera i Alt Empordà ho diuen de les persones, P. Bertrana i JRuyra també entenen *malucs* parlant de gent, etc. — ² ¿Hauríem de recordar-nos que *huqq* fou també «haut du bras», no sols «haut de hanche»? Tanmateix el prov. *malù* es defineix «omoplate» ultra «hanche d'une bête de somme». — ³ Metge molt reputat que va néixer a Sauves (Gard) l'any 1684. — ⁴ *Bull. Hist. et Philol.* de la *Commission des Travaux Scientifiques*, 1907, 380-405; PMeyer, *Rom.* xxxviii, 163.

Amalladar, V. *amallada* *Amallar*, V. *malla* *Amanadar*, V. *mà*

Amandregat, segurament deu estar per **amadre-gat*, derivat arcaic de *MATER* 'mare' (cf. *madrina*, *padrí*, en lloc de *MATRINA* *PATRINUS*) amb propagació de la nasal i influït per *mandra*, i *amadrigat*, de *MATRIX* *Amanèixer*, V. *matí* *Amaneramant*, *amanerar*, V. *manera* (*MÀ*) *Amanerós*, V. *mà* *Amanès*, V. *manès*

AMANIR, mot germà de l'oc. ant. *amanoir*, *amavir*, i de l'it. *ammannire*, fr. ant. *amanevir*, 'preparar, disposar a punt', que provenen del gòt. *MANWJAN* 'peparar': romanitzat aquest com a **ADMANQIRE*, en les formes italianes i en la catalana, passant a **AMANNIRE* en resultà la forma senzilla moderna, i en la resta de les formes romàniques es conservà encara el grup consonàntic *-NŪ-* resultant *amanoir*, *-anovir*, *-anevir* (o bé *-anvir* > *-arvir*); la data tardana en què apareix el mot en català fa dubtar de la procedència directa del gòtic; car, si bé no es pot assegurar, també ens hauria pogut arribar per via italiana. □ *I.^a doc.*: 1695, Lacav.; apareix també en relats i cançons populars des de primers del segle, i potser ja en el xv.

El *Gazophylacium* de Lacav. el recull en els dos sentits corrents avui en el català central: «*amanir lo menjar* o *les viandes*: cibos coquere, condire; *amanir lo dinar*: prandium curare; *manar que se amanesca lo sopar*», d'altra banda «*appareare*, praeparare: *ell se amaneix pera respondrer, pera fugir*: fugam meditatatur, parat; *amaniuvos vosaltres*: praesto estote»; «*amaniment*: *se fan grans amaniments pera aquesta*

guerra: ingenti cura --- ad hujus belli apparatus». No figura en dicc. anteriors, com Busa-N. (1507, 1560) ni OPou, i el *DTO*. no va registrar-lo fins a l'ed. 1757 (a exemple del Lacav., i seguien Belv., Lab., etc.).

I realment ni el dicc. Alcover-Moll ni jo en tenim testimonis medievals, cosa que crida l'atenció en un verb important i que ve del gòtic. En trobem alguns testimonis que poden ser una mica anteriors al de Lacav.: «vinguessen ben endrezats i *amanits* en lo camp» en la *Història de Pierres de Provença y de la Gentil Magalona* (*AlcM*), p. p. Miquel i Planes segons l'ed. de 1650 (i crec que ja té en compte una ed. de 1616), però pel llenguatge aquesta obra no sembla en res anterior al S. xvii; pot ser fins i tot que siguin anteriors els exs. en cançons tradicionals recollides per Milà: «la pubilla Barata és la principal: / sempre és *amenida* per baixà al carrer», «ja s'entran per l'estable, *amanintne* lo rocí» (*Romllo.*, 563, 159). En fi, si és ben fundada la datació, una frase «cent hòmens *amanits* per portar lo Rey a Poblet» figuraria en un text del S. xv segons el *DAG*.¹

Al capdavant la millor garantia de l'autoctonisme del nostre mot ens la dona encara l'ús modern en la llengua parlada i en la dels bons prosistes de la Renaixença: «mig any després ja *s'amanien* les coses: se casarien pel segar», Pons i Massaveu (*Trascant per les Serres*, 49), «espera't una miqueta més: lo sopar no està *amanit*», Pin i Soler (*La fam. dels Garrigues*, 29), «*amaneix* l'ensiam, tu, Francisca, si't plau» i «l'expansió és lo mellor *amaniment* d'una taula de convidat», N. Oller (*Vilaniu*, 348, 102); per a l'ús popular és clar que se'n poden donar mil proves, del català central i de tots els racons del Princ., cf. *BDC* xix, 76; xx, 171. No sembla ser estrany a l'ús rossellonès i pel que fa al valencià, continua en ple vigor almenys en tota la zona Nord: la zona Maestrat-Tortosa és precisament una d'aquelles on revela més productivitat i l'usen els escriptors populars d'aquelles terres i de la Plana: «ja del palau s'obrin les portes i ixen, / canasta al muscle, un bon cop de sirvents, / atres ab grans barrals, i *s'amanixen* / a repartir a tots los concurrents», «ja planten los alarbs la empaliçada, / vora del mur --- / aquests *amaniments*, tant dins com fora / de Burriana, provoquen gran maror», GaGirona (*Seidia*, 163.153), «la dona *amanix* los cobertors pera la taula», Pascual Tirado (*BSCC* vi, 232); i em sembla que, almenys, no és estrany al valencià central: Escrig (1851) «*amanir*: prevenir, poner o tener a la mano alguna cosa; también *amanirse*».²

Tanmateix per aquesta banda hi ha també un fet sospitós, car el mot no té, o té escassa vida, a les Illes. Si no m'erro és estrany a Mallorca i, segons sembla, del tot, almenys en l'ús popular i de la pagesia, car la dada de Valldemossa, que hom atribueix a Aguiló, sembla descansar en un malentès; el *DAG*.: «*amanir la vianda* (Valldemossa): cuinar»; però aquesta definició ¿ve d'Aguiló mateix o d'un col·laborador anònim? ¿Figura en la cèdula de l'original o és un afegit del publicador barceloní? Car *amanir la vianda* o la *carn*, és un castellanisme que ha aconseguit alguna admissió